

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **E. T.**

oskarżonego o czyn z art. 279 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 8 lutego 2024 r.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. akt V Ka 795/22

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Łowiczu

z dnia 23 lutego 2022 r., sygn. akt II K 650/20

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 lutego 2022 r., sygn. akt II K 650/20, Sąd Rejonowy w Łowiczu uniewinnił E. T. od zarzutu popełnienia czynu z art. 279 § 1 k.k. i rozstrzygnął o dowodach rzeczowych w sprawie.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora, Sąd Okręgowy w Łodzi, wyrokiem z dnia 27 czerwca 2023 r, sygn. akt V Ka 795/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę E. T. przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łodzi.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego, zarzucając rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na jego treść, tj.:

„1. art. 437 § 2 kpk poprzez przyjęcie przez Sąd odwoławczy, że na gruncie niniejszej sprawy zachodzi konieczność uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, podczas gdy Sąd Rejonowy w Łowiczu na rozprawie w dniu 9 czerwca 2021 r. w trybie art. 396a § 1 kpk uznając, że w toku rozprawy ujawniły się istotne braki postępowania przygotowawczego, a ich usunięcie przez Sąd uniemożliwiłoby wydanie wyroku w rozsądnym terminie postanowił określić prokuratorowi termin do przedstawienia dowodów, zaś pomimo zobowiązania Sądu prokurator nie uzupełnił braku dowodów, a następnie pomimo podejmowanych także przez Sąd urzędu działań w celu wyjaśnienia wszelkich wątpliwości okazało się obiektywnie niemożliwym usunięcie tychże wątpliwości, to zgodnie z art. 396a § 4 kpk jeżeli oskarżyciel publiczny nie przedstawi dowodów, Sąd rozstrzyga na korzyść oskarżonego wątpliwości wynikające z nieprzeprowadzenia. tych dowodów, wskutek czego Sąd odwoławczy z rażącą obrazą przepisów postępowania tj. art. 437 § 2 kpk przyjął, że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego od nowa, w sytuacji gdy wątpliwości, które w ocenie Sądu odwoławczego powstały rozstrzyga się na korzyść oskarżonego, co Sąd całkowicie pominął, w konsekwencji czego Sąd z rażącą obrazą przepisów postępowania uchylił wyrok, w sytuacji gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, że Sąd Rejonowy w Łowiczu wydał słuszny wyrok uniewinniając podsądnego;

2. 437 § 2 kpk poprzez przyjęcie przez Sąd odwoławczy, że na gruncie niniejszej sprawy zachodzi konieczność uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przeprowadzenie na nowo przewodu w całości wskazując, że wyjaśnienia oskarżonego są niewiarygodne, podczas gdy Sąd odwoławczy w uzasadnieniu wskazuje na szczegóły zdarzenia, które nie wynikają z protokołu wyjaśnień, a zatem stanowisko Sądu dowodzi, iż zaskarżony wyrok opierał się o depozycie jakie składał E. T. w charakterze świadka, w sytuacji gdy zgodnie z art. 389 § 1 kpk w zw. z art. 410 kpk Sąd ad quem nie może dokonywać oceny wyjaśnień podsądnego w odniesieniu do zeznań w charakterze świadka, które nie były ujawnione przed Sądem pierwszej instancji, oskarżonemu ich nie odczytano i się do nich nie odnosił, wskutek czego wątpliwości, które powziął Sąd drugiej instancji i które były podstawą zaskarżonego wyroku są nie tylko nieobiektywnie i nieuzasadnione ale opierają się o dowody, które nie mogą być źródłem oceny, w konsekwencji czego wyrok Sądu uchylając orzeczenie pierwszej instancji wydał wyrok z rażącą obrazą przepisów postępowania;

3. 437 § 2 kpk poprzez przyjęcie przez Sąd odwoławczy, że na gruncie niniejszej sprawy zachodzi konieczność uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości wskazując, że nieprawidłowe postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd a quo powoduje niemożność poddania rzetelnej ocenie innych dowodów dla merytorycznego rozstrzygnięcia, a w szczególności dotyczy to opinii biegłej sądowej w zakresie badań genetycznych, podczas gdy:

3.1. Sąd drugiej instancji, w przeciwieństwie do Sądu pierwszej instancji, nie dokonał rzetelnej i wnikliwej oceny dowodów albowiem biegła sądowa w ramach ustnej opinii uzupełniającej na rozprawie podała wprost, że biegły indywidualnie widząc wydruk z maszyny podejmuje decyzję czy pokusi się dodatkowo o wykonanie analizy statystycznej i odstąpiła od wykonywania analizy statystycznej próbki, ponieważ w jej ocenie materiał był słaby (vide protokół z 9.06/2021 r.), zaś zgodnie z doktryną ustalenie zgodności układów cech polimorficznych DNA jest niewystarczające, jeśli nie towarzyszy jej dowód w formie obliczeń statystycznych, a zatem niedające się usunąć wątpliwości wynikające z niemożliwości przeprowadzenia analizy statystycznej winny zostać uwzględnione na korzyść oskarżonego, co niestety ale

Sąd odwoławczy z rażącą obrazą przepisów postępowania pomija, podejmując wyłącznie działania zmierzające do działania na niekorzyść oskarżonego, w konsekwencji czego Sąd Okręgowy w Łodzi wydał wyrok z rażącą obrazą prawa procesowego.

3.2. Prokurator, który był prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy nie uczestniczył w przesłuchaniu opinii biegłej sądowej, nie kwestionował opinii biegłej oraz w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji nawet nie wnosił o opinię biegłej sądowej z zakresu badań genetycznych, a zatem uwzględnienie przez Sąd drugiej instancji zarzutów apelacyjnych prokuratora co do zaniechania przez Sąd „inicjatywy dowodowej”, skutkujące uchynieniem wyroku Sądu pierwszej instancji, świadczy o rażącej obrazie przepisów postępowania i nierównym traktowaniu stron, a także nierzetelnym rozpoznaniu apelacji z niezachowaniem bezstronności, skutkujące rażąco nieprawidłowym orzeczeniem uchylającym wyrok Sądu pierwszej instancji zmierzającym wyłącznie do działań na niekorzyść oskarżonego, w sytuacji gdy niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego”.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy właściwemu sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o uznanie skargi za oczywiście bezzasadną i jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga obrońcy oskarżonego jest zasadna, zaskarżony skargą wyrok wydano bowiem z rażącą obrazą art. 437 § 2 k.p.k. Prowadzi to do konieczności uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zgodnie z przepisem art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Podkreślenia przy tym wymaga, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania

orzeczenia kasatoryjnego (zob. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego skargą wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi nie potwierdziła, aby podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego była którakolwiek z podstaw wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k., w tym powołana jako podstawa zaskarżonego rozstrzygnięcia konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym składzie opowiada się za ścisłą wykładnią podstawy uchylenia orzeczenia, jaką jest "konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości".

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNKW 2019, z. 6, poz. 31), stwierdzono, że „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie stwierdza się, że podstawy takiej nie stanowi konieczność przeprowadzenia na nowo oceny zgromadzonego materiału dowodowego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dni: 15 grudnia 2021 r., III KS 24/21; 9 marca 2023 r., III KS 84/22).

Podkreślenia wymaga, że choć Sąd Okręgowy w Łodzi wskazuje na konieczność przeprowadzenia ponownie postępowania w sprawie to powołuje się w zasadzie na dwie okoliczności. Pierwsza dotyczy konieczności powołania drugiej opinii biegłego z zakresu badań genetycznych z uwagi na niejasność opinii dopuszczonej przed Sądem I instancji. Druga zaś dotyczy wypożyczenia akt innej sprawy karnej, w której zatrzymano N. O., celem pobrania materiału porównawczego w zakresie podpisów przez niego składanych i dopuszczenia ewentualnej opinii biegłego z zakresu analizy pisma ręcznego. Pozostałe okoliczności wymagające ponownej oceny, na które powołuje się Sąd II instancji, to ocena dopuszczonych już w sprawie dowodów przed Sądem I instancji, w tym wyjaśnień oskarżonego, zapisów

w dokumencie umowy wynajmu samochodu, czy opinii biegłego z zakresu analizy kryminalnej. Dostrzeżenia wymaga nie tylko to, że Sąd I instancji zgromadził obszerny stosunkowo materiał dowodowy w sprawie, ale także fakt, że możliwość wykorzystania tych już przeprowadzonych dowodów nie została zakwestionowana przez Sąd II instancji (za wyjątkiem opinii biegłego z zakresu badań genetycznych).

Wnikliwa lektura uzasadnienia Sądu odwoławczego nie wskazuje zatem na potrzebę ponowienia całego przewodu sądowego, lecz co najwyżej na konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, a także na potrzebę dokonania odmiennej oceny dotychczas przeprowadzonych dowodów. W obowiązującym modelu postępowania odwoławczego na Sądzie odwoławczym spoczywa obowiązek przeprowadzenia postępowania apelacyjnego, w tym uzupełniającego postępowania dowodowego, a nie tylko nakaz kontrolowania trafności zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Stanowisko Sądu Okręgowego w Łodzi, który wskazuje, że przeprowadzenie istotnych w tej sprawie dwóch dowodów celem ustalenia sprawstwa oskarżonego, mogących z kolei wpłynąć na odmienną ocenę innych przeprowadzonych w sprawie dowodów, oznaczałoby procedowanie w bardzo szerokim zakresie po raz pierwszy co do istoty sprawy i nakazuje uchylenie wyroku Sądu I instancji, nie jest zatem trafne w realiach przedmiotowej sprawy. Nie można w szczególności zgodzić się z twierdzeniem Sądu odwoławczego, że skala postępowania dowodowego, które należy ponownie przeprowadzić „stanowi zaprzeczenie postępowania odwoławczego”. Choć z pewnością analiza akt innej sprawy karnej dotyczącej tego samego oskarżonego oraz ewentualne przeprowadzenie dowodu z dwóch opinii biegłych mogą mieć istotny wpływ na ustalenia co do sprawstwa oskarżonego, to czynności te nie oznaczają nakazu przeprowadzenia od nowa w całości przewodu sądowego, ani nawet „bardzo szerokiego zakresu procedowania”. Oczywistym jest także, że ze względu na gwarancje oskarżonego wynikające z *reguły ne peius*, gdyby okazało się, że dopuszczone przez Sąd II instancji dowody prowadzą do ustaleń niekorzystnych dla oskarżonego, Sąd odwoławczy nie będzie mógł zmienić wyroku uniewinniającego i oskarżonego skazać, lecz właśnie wówczas będzie, stosownie do przepisu art. 454 § 1 k.p.k. zobowiązany do uchylenia wyroku i przekazania sprawy

do ponownego rozpoznania. Na tym etapie postępowania rozważania o możliwości zastosowania art. 454 § 1 k.p.k. są jednak przedwczesne.

Biorąc zatem pod uwagę powyższe ustalenia stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy zobowiązany był wskazać w uzasadnieniu swojego wyroku wytyczne samodzielnie zrealizować. Dopiero, gdyby w wyniku tak przeprowadzonego postępowania ujawniła się jedna z podstaw uchylenia wyroku wskazana w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., otwierałoby to drogę do wydania takiego orzeczenia. Uchylenie zaś wyroku z powodu niepełnych czy częściowo nieprawidłowych ustaleń faktycznych stanowi naruszenie art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.

[PGW]